

SYMPOSIUMVERDSLAG GEZONDHEIDSZORG VOOR ONGEDOCUMENTEERDEN

25 jaar na de Koppelingswet

Zonder geldige verblijfspapieren heb je geen recht op overheidsvoorzieningen met uitzondering van medische basiszorg en onderwijs tot 18 jaar. Dat is de inhoud van de Koppelingswet die 25 jaar geleden van kracht werd. Daarbij is sprake van de aanduiding van betrokken mensen als 'niet-rechthebbend'; dat is een verschrikkelijke term omdat het suggereert dat het profiteurs zijn die misbruik maken van het systeem; dat blijkt in de praktijk niet het geval.

Wat is nu nodig voor de toekomst gegeven de ervaringen met die wet? Het recht op gezondheid is meer dan alleen recht op zorg. Sociale factoren blijken steeds meer belangrijk voor gezondheid. Zeker bij mensen die ouder worden en langer dan 15 jaar in Nederland wonen zonder geldige verblijfspapieren zien we dat alleen de basiszorg tekort schiet bij de toenemende vraagstukken ook op het gebied van het sociale domein. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor inzet op het gebied van bijvoorbeeld de WMO. Hierin zien we dan ook landelijke verschillen ontstaan op grond van politieke keuzes. Hierbij spelen mensenrechten een grote rol binnen zowel de gezondheidszorg als ook binnen het sociale domein. Op 13 juni werd deze problematiek besproken tijdens een symposium in Den Haag.

Over dit symposium is een uitgebreider artikel geschreven in het 'Epidemiologisch Bulletin' van GGD Haaglanden; dat kunt U inzien via [LINK Gezondheidszorg voor ongedocumenteerden - Epidemiologisch bulletin #3-2023 \(ggdhaaglanden.nl\)](#)

Als belangrijke obstakels in de toegang tot de zorg werden genoemd door dr Veelke Derckx:

Barrières voortvloeiend uit het systeem:

- Ongedocumenteerde heeft geen eigen verzekeringsaanspraak
- Verantwoordelijkheid overheid afgewend op zorgverleners
- Niet alle kosten worden vergoed
- Ontmoedigen illegaal verblijf lijkt belangrijker te worden geacht dan gezondheid

Barrières voortvloeiend uit overheidsbeleid:

- Onvoldoende zicht op de toegang tot zorg
- Onvoldoende voorlichting en informatie over 'aanspraak' op zorg
- Het niet vergoeden van niet-medisch noodzakelijke zorg die later medisch noodzakelijk kan worden (bijv. mondzorg)
- Tolkenvergoeding afgeschaft in 2012 (sinds 1 januari 2022 ggz wel vergoed)

Barrières aan de kant van zorgverleners:

- Onbekendheid met de regeling
- ID-plicht balie
- Vragen soms vooruitbetaling
- Uiteenlopende interpretaties van 'medisch noodzakelijke zorg'
- Zorgverleners komen in spagaat: instelling vindt ongedocumenteerden te duur/lastig
- Taalbarrière, culturele verschillen
- Administratieve lasten terwijl het al zo druk is
- Groep onverzekerden wordt steeds groter

Barrières aan de kant van ongedocumenteerde:

- Uitstelgedrag (angst, schaamte)
- Onbekendheid met rechten / de regeling
- Niet geregistreerd willen staan
- Reiskosten
- (Angst voor) kosten zorg
- Het gevoel van gebrek aan zorg en medeleven van de kant van de medische dienst en de gezondheidszorg (Hintjes e.a.)
- Angst te worden opgepakt ('state of deportability')
- Kwetsbaarheid staat zelfredzaamheid in de weg

Enkele specifieke knelpunten:

- Mondzorg
- Seksuele en reproductieve gezondheid vrouwen
- Drempels bij GGZ-zorg
- Oudere ongedocumenteerden
- Preventie:
 - Mondzorg vanaf 18 niet vergoed
 - Niet-geregistreerde kinderen ontvangen geen uitnodiging voor het vaccinatieprogramma
 - Niet alle kinderen ingeschreven voor noodzakelijke preventieve gezondheidszorg
 - Geen registratie BPR=geen uitnodiging screening en bevolkingsonderzoek
 - Uitsluiting preventieve zorg (leefstijl, fysiotherapie etc.)

De andere sprekers wezen op de moeizame toegang tot sociale voorzieningen zoals een plek om uit te rusten en schuilen. Vanuit de praktijk zien we her en der verschillende mooie initiatieven ontstaan waar ook zieke, behoeftige ongedocumenteerden een plek kunnen krijgen, zoals bijvoorbeeld [Respijthuis House Martin](#) in Den Haag. Probleem is evenwel om voor dit soort initiatieven structurele financiering te krijgen.

De Johannes Wier stichting organiseert dit najaar een studiebijeenkomst om haar beleid hierin uit te werken.

Wie mee wilt doen of vragen heeft, meldt U op info@johannes-wier.nl.